

פרק ה א איזהו נשך. שהוא נושך. לשקל מיטה מלי
ללא יתיב ליה: המרבה בפירות.
המרבה שטר לעלמו בפירות. וזין בהלואה כסף. וזין בהלואה
פירות הוי רבית. שהרי המרבה ממונו. אלא דבסיפא רבית

פרק ה א מפני טהא נושך. הוי גרסין בס"א וכן ברי"ף
ורא"ש. ולא גרסי אסור מפני וכו':
המרבה בפירות. כתב הר"ב וזין בהלואה כסף. וזין בהלואה
פירות הוי רבית. דכתוב (ויקרא כ"ה) את כספך לא תתן לו בנשך.

פרק ה א איזהו נשך. ואיזהו תרבייתא.
איזהו נשך המלוה סלע
בחמשה דינרין סאתים חמין בשלש מפני
שהוא נושך. ואיזהו תרבייתא. המרבה
בפירות. כיצד לקח הימנו חמין בדינר
זהב (הכור ד) וכן השער. עמדו חמין
בשלשים דינרין. אמר לו תן לי חמי שאני
רוצה למכרן ולקח בהן יין. אמר לו הרי
חמך עשויות עלי בשלשים דינרין והרי
לך אצלי בהן יין ויין אין לוי: ב המלוה

ובמרצית לא תתן אכלך ולא כתיב את
כספך לא תתן לו בנשך. ואכלך
במרצית [דכמו שהקדים כסף לנשך.
הוי ליה להקדים אכלך למרצית] קרי
זיה הוי את כספך לא תתן לו בנשך
ובמרצית. וכן נשך ובמרצית לא תתן
אכלך. ולמה חלקן הכתיב לעבור עליו
בשני לאוין. גמרא. ומ"ש הר"ב שהרי
ממונו מתרבה. וכן פירש"י והוא טעם
למה אסרה התורה הלואה פירות
כמו הלואה כסף וקאמרי דהא בפירות
נמי מתרבה ממונו וכדאמרינן בעלמא
זיה כסף ככסף ולא ידעתי למה

היין האיל ואין לו יין. ואע"פ שפוסק עמו כשער היין של
עכשו וכבר ילא השער. האיל ואינו נתן לו דמים שטבל לומר
יכול הוא לקנות יין בדמים שקבל אלא זא לעשות עליו דמי
החמין

הולרבו כלל לפרט טעם במה שכתב בהורה בפירות. [ולכן
נראה דלא קיימי ההלואה פירות דסמך ליה אלא ההלואה כסף.
וכלומר דתרבייתא דקרא קאי נמי עליה. שהרי ממונו מתרבה.
וכן בסוגיא אדמקשינן ומי איכא נשך בלא תרבייתא. מפרש רש"י

ומ"ש הר"ב אלא דבסיפא רבית דרבנן קא מפרש וכו'. וחלקן בשמות
קורא תרבייתא שכתוב אח"כ: וכן השער. כתב הר"ב והואר לו לתת
ונקט רישא לרביתא דסיפא דין אסור אע"ג שזא מכה פסק הראשון של
חמין שהיה דרך וממכר ולא דרך הלואה. כ"כ התוספות [דף ס"ג ע"ב].
חמין דתן נמי בהעמדת מלוה שיהיה לו עליו כבר ואסור קאי גם אחמין. ואין להאריך בזה: ויין אין לו. כתב הר"ב דאי
הוי ליה יין הוה קטי לוי ונעכשו וכו' ואע"ג דלא משך כי מוקרי ברביותא ומוקרי ולא הוה ליה רבית האיל ואם זא לחזור קאי
עליהו בני שפרע. כך פירש"י בגמרא [דף ס"ג ד"ה יש לו]. ועיין עוד בפירש"י במשנה ז'. ונראה שר"ל שיש לו מעות עכשו.
ולפיכך גם עליו מי שפרע. וכן נראה שפרש"י ה"ב צ"ד סימן קס"ד. ואפילו הכי כן אין לו יין אסור. אע"פ שיש לו מעות.
ולא דמי ללוקה ממנו חמין וכו' דלא בעינן יש לו חמין והתם יתיב ליה מעותיו לקנות וכו' דין וזכ"ר רש"י בהדיא בגמרא [ד"ה
אלא שנושה עליו החמין בדמים כלומר שזקפן עליו במלוה ויהי דרך הלואה והאסור כשאינו לו וכו' רש"י בהדיא בגמרא [ד"ה
ומאי לקח] דאין לו יין אסור. שמחמת הלואה זא עליו שהיו כבר דמי חמין מלוה עליו. אבל גבי חמין אפילו אין לו כרי דאשרו
זא ליהו. פ"כ. כלומר נשךן לו מעותיו ולא בדרך הלואה. ומעתה כפרת רש"י דע"י מעות הלואה קונון בני שפרע [ועיין מ"ש
במשנה ז'] הוי כדעת הפוסקים. ומהם הרמב"ם [בפ"ו מהלכות מעשרה הלכה ז']. אבל השיב הראש"ד מהא דשמעין במתניתין
דרפ"ב דקונון המקדש במלוה אינה מקודשת משום דלהלואה נתנה כמו שכתבתי שם. וכתב דהכא לאו לענין קטייה מיירי אלא
לאיסור רבית. פ"כ. ור"ל שאף ע"פ שלא קנה מדין קטייה כיון שאין כאן אלא איסור רבית דרבנן יכלו רבנן למומר דקנה וכווניהו
כאלו זכה בהם וקנאם. כדאמרינן בעלמא עשו את שאני זוכה כוונה. ועיין מ"ש במשנה ז'. וגם לענין ההשגה לא מלאחי בצדדי
המגיד מה שהטעם דעתי עליו שהיא מוספיק לקונה בדמי הלואה לא בפרק ז' ולא בפ"ה מהלכות מעשרה ומכל מקום האחרונים כתבו
בהרמב"ם. ונראה דאפילו לסכרת רש"י והרמב"ם לאו דוקא שיש לו מעות אלא דאפילו אין לו מעות עכשו מותר כשים לו יין.

עמדו חמין בשלשים
דינרין. דנ"ג ונכ"ג
ובמשכ"י: דינר וכן בסוגיא.
שאני רוצה למכרן
ולקח בהן. דנ"ג ונכ"ג
וי (ה) שאני מוכרן
ולקח בהם ונכ"ג
וכנ"ג וכו' (ז) ונכ"ג
(וכנ"ג. ולקח אני בהם).
הרי חמין. כנ"ג
והרי חמין. בשלשים
(דינרין). נכ"ג ד' ריווא
וויילא וי"ט ד"ק ונכ"ג
לית ועי' לעיל. אצלי בהן.
כנ"ג (ב) בהן אצלי.

תוספות רע"ק

פ"ה א [אות מא] בסנה הלכות
סלע. הא דלא נקט ב'
דינרין או סלעים ב'
דומיא דסאתין בני קפ"ל
בוז דלא ניסא דסלע
בדינרין הוי דרך מוס'
כיון דאני נתן לו יותר
סאתיו שסבע ולא יהיה
רבית דאורייתא כיון
דומינן סייקרי סלעים
או ויילי דינרין וקאי ה'
בסלע ואשפעינן סאתין

בזק, ונתן המעות, ומיעין לא הוי להמוכר, ואפ"ה מוכר לקוח
ליטול אחר כך החמין כשיחזקו, מדכבר ילא שער הכול צשעת
נתינת המעות, היה יכול לקח צלותן המעות בכל מקום שירלה:
(ו) ואף שכבר ילא שער היין אפ"ה כשיחזקו אח"כ היין, אסור מדרבנן
ליטול אפילו בשער של עכשו, מדלא נתן לו מעות בעין, וגם יין
אין ליה צשעת הפסיקה [קס"ו וקט"ה]. והוא מלי למקטס היה טעם
בו מנה, ומכר לו בצדו יין ויין אין לו דאסור, דק לרבנותא דהיתירה
נקט

ונראה שר"ל ריש לו מעות עכשו. איני יודר לעוסק דעת תו"ש בזה דמה דאמרי' דאי יש לו יין מותר דקאי במש"ס מה צורך שיחה
לו ויצא השער דאין פוסקי' במלוה בזה ס"ל לכמה פוסקים דביש למוכר מעות כיון דיצא השער ומצוי לקנות בזה כיון דיש למוכר מעות שיכול בכל לקנות בהם חמין הוי
כיש לו. אבל הכא כיש לו מה שיבות ומה עדיפות יש בין יש למוכר מעות או לא [ועיין: [אות ב]ג] בא"ד ובהם הרמב"ם. אין זה מוכרן בכונת
רש"י דיש לומר דמיירי דפוסק בהנאת מחילת מלוה וכמו דצריך לומר במשפטו בדעת תוס' דנראה להדיא מדבריהם בסוגיא דף ס"ב ד"ה אצ"י דהיתר דרבית הלוי באם
הוי קנין לענין מש"ס. והרי תוספות ס"ל במשוות דאין קונון במלוה כמבואר בדבריהם במסכתין [דף ס"ז ע"ב] ד"ה יש דמים. וכן בדבריהם לעיל [דף ס"ז ע"א] ד"ח
האי שטרא. וא"כ הא דיש לו יין מותר ע"כ מיירי בהנאת מחילת מלוה [אלא דקשה קצת דמאי מרובין סבריתא דהיה נושה בו דלמא ההריותא מיירי בפסק בנאף חובת
ולא בהנאת מחילת מלוה] ולומר דס"ל למע"י דאף דאין קונון במלוה פ"מ הוי קנין לענין מש"ס יקשה מדברי תוס' בשמתינן ד"ה הוי שנושה בו הויא דהלא קונון חובת
הכא וכו' ומה הקשו דלמא מיירי בלא אמר בהנאת מחילת מלוה דלא הוי קנין כלל וההיא דיש דמים כהלמים הא ס"ל לתוס' שם באמת דמיירי בהנאת מחילת מלוה.
אע"כ דס"ל דבוז לא מליג ר' אושעיא דס"ל דבמלוה ליכא קנין כלל אפילו לענין מש"ס והוי כרבית. ובעיקר הך קשיית תוס' מהרי"א דיש דמים לא הכתיב דהתם
מקרי

יבין תפארת ישראל יבין
בזק, ונתן המעות, ומיעין לא הוי להמוכר, ואפ"ה מוכר לקוח
ליטול אחר כך החמין כשיחזקו, מדכבר ילא שער הכול צשעת
נתינת המעות, היה יכול לקח צלותן המעות בכל מקום שירלה:
(ו) ואף שכבר ילא שער היין אפ"ה כשיחזקו אח"כ היין, אסור מדרבנן
ליטול אפילו בשער של עכשו, מדלא נתן לו מעות בעין, וגם יין
אין ליה צשעת הפסיקה [קס"ו וקט"ה]. והוא מלי למקטס היה טעם
בו מנה, ומכר לו בצדו יין ויין אין לו דאסור, דק לרבנותא דהיתירה
נקט

יבין תפארת ישראל יבין
בזק, ונתן המעות, ומיעין לא הוי להמוכר, ואפ"ה מוכר לקוח
ליטול אחר כך החמין כשיחזקו, מדכבר ילא שער הכול צשעת
נתינת המעות, היה יכול לקח צלותן המעות בכל מקום שירלה:
(ו) ואף שכבר ילא שער היין אפ"ה כשיחזקו אח"כ היין, אסור מדרבנן
ליטול אפילו בשער של עכשו, מדלא נתן לו מעות בעין, וגם יין
אין ליה צשעת הפסיקה [קס"ו וקט"ה]. והוא מלי למקטס היה טעם
בו מנה, ומכר לו בצדו יין ויין אין לו דאסור, דק לרבנותא דהיתירה
נקט

איזהו נשך פרק ה ב בא מציעא

ר"ע מברסגורה

והפסוק עמו בשער הגבוה.
 מ"מ מדדוקא כמ"ט החוספות דף ס"ב
 ופוסק עמו. וכן מובא בלי' הרמב"ם
 פ"ט מהלכות מלוה וכל' הטור סימן
 קע"ה דהרשב"א קא' ורש"י והר"ב
 כתבו בר"ם פרקין דתנן ילא השער
 וכו'. ש"מ דגרסינן לה במשנה: תן
 לי כזה. כתב הר"ב כשער הזול.
 ואפי"ם שאין לו. וגם מתחלה כשנתן
 לו המעות לא התנה לא הוה כרישא
 גבי יין אין לו. דהתם וקפו עליו
 בהלוואה כמ"ט שם אבל הכא בחורח
 מקח טהור לו. וכ"כ החוספות [ד' ע"ד
 ד"ה יבול]: ד' ביוקרא והזול או בזול
 והוקרו טעם מהן כשער הזול. שאם
 היו ביוקר והסאה עומדת בשני
 סלעים. והזולו. שסאה עומדת בשלש
 היה טעם שצטענה שנתן. היה עתה
 מה שצוה שני סלעים
 ואם היה בזול כשנתן ועמד סאה
 בשני סלעים לא היה טעם אלא חצי
 סאה בלעדי שנתן לו. לא
 היה עתה אלא מה שצוה אחד. והר"ב
 שהעתיק שם הזולו
 נוטל וכו' וכן בפרש"י בבה' הראשונה
 נקטי אבל בזול והוקרו
 הוה רבותא טפי. דהשתא מקבל חמין
 מופטין ממה שנתן. ובג"י
 העתיק שם הוקרו: ואני אתן לך
 לגורן. דמיישין
 שמה התיקרא אפי"ם שאין רגיל להתיקר.
 תוספות: ולהרמב"ם
 שרוש אחר: הלוויני עד שיבא בני.
 כתב הר"ב דלא גזור
 רבנן אלא כשאין לו. דסאה בשאה
 דרבנן הוא. ולא נשך דאורייתא.
 רש"י. ומ"ם הר"ב ואפילו אין לו
 אלא סאה אחת וכו' דכל חדא
 וחדא וכו'. וביד הלואה למכרה
 ולאכלה. מסיים רש"י
 ונמלאת אחת שלה נוקקת על פירות
 שבזבוב [כלומר על פירות
 לו מותר. כ"י]. וזו פנייה ללות
 עליה ושלוחה כל אחת ואחת
 הואיל כשלוה בהיתר לזה ישלם חמין.
 ה"נ כשלוה בהיתר לזה לו ונמלאת לו
 סאה כנגד סאה שיש

שנויי נוסחאות
 ופוסק עמו בשער הגבוה.
 המשני' פוסק. וכן כמ"ט וכה כמ"ט
 (וכס גבוה); דג"י; ומשני' בשער הגבוה.
 רבי יוחנן. דג"י ור' יהודה; כמ"ט (א"ר יוסי).
 (בשער הגבוה). כמ"ט בשער.
 הגוי' וכל' כפי' ודג"י ומשני' יתא.
 יבול לומר. דג"י וכמ"ט וכמ"ט (א"ר יבול הוא
 לומר וכו' כמ"ט וכו').
 דג"י; כמ"ט וכמ"ט יבול לומר לו.
 וכה לו גם דג"י. תן לי כזה או תן לי מעותי.
 דג"י וכמ"ט ומשני' וכמ"ט את מעותי
 כמ"ט (א"ר יוסי) תן לי מעותי או תן לי כזה.
 ד' לא לאכול. דג"י. לאכול (דומיא דלורע
 אלה כמ"ט איהא דג"י בחמין ורורע וז"ל
 לורע ולפי' אין לה ודען את החוספה הנכונה
 שבהם לפניהם כ"י אם לורע או לורע כמ"ט
 וכמ"ט. לאכל וכי' הכאה ז"ל ג"ס לאוכל.
 ולא לובל. ר"י. דג"י או' ומסק' הענין
 שמתעורר היה לנו נכון וזו רק כן היה מנהגו הוא.
 (בדמיון לורע). כמ"ט וכמ"ט ומשני' יתא.
 כמ"ט וכמ"ט יתא למל' לורע וכן יתא כמ"ט.
 ביוקרא הזולו או בזול והוקרו נוטל. דג"י בזול והוקרו או ביוקר והזולו
 ינוטל וכה כמ"ט וכמ"ט וכה כמ"ט
 וכמ"ט (א"ר יוסי) וכה כמ"ט (א"ר יוסי)
 בשער הזול. כמ"ט ומשני' בשעת הזול.
 ולא (שפני). דג"י וכמ"ט וכמ"ט וי' (א"ר יוסי)
 וכמ"ט לא יתא. כ"י ארזן לך לגורן.
 דג"י וכמ"ט וכמ"ט נתן לך. וכה כמ"ט (ב' ומשני' (וכס... מן הגורן). אבל אומר לו (הלוויני). כמ"ט וכמ"ט
 אלא אומר לו יתא וכן יתא דג"י (שם אלא יאמר לו). (ע"ד שאמנא שפחה. כמ"ט (א"ר יוסי) וכמ"ט... המשתת והלל אומר. כמ"ט (א"ר יוסי)

דתיק כל ימות השנה קאמר. ופליג עליה רבי יוסי ואמר לא
 שנה ימות החמה. ולא שנה ימות הגשמים. עד שיהיה לו
 למוכר זבל באשפות. והכמים מחירין דוקא בימות החמה. שאפי"ם
 שאין לו. יש לאחרים. שהכל יש להן זבל. שכבר נרקב ונסוף
 בימות הגשמים. אבל בימות הגשמים
 לא והלכה כחכמים: בשער הגבוה.
 אם יפוחה השער ממה שהוא עכשיו
 חתן לי כשער הזול. גבוה. היינו
 בזול שנתנין פירות גבוהים ורבים
 בדמים מועטים: תן לי כזה או תן
 לי מעותי (נ): ד' מלוה אדם את אריסיו
 חמין בחמין לורע (נ): אבל לא לאכול (נ).
 שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חמין
 בחמין לורע. ביוקר והזולו או בזול והוקרו.
 נוטל מהן כשער הזול (נ). ולא מפני
 שהלכה כן. אלא שרצה להחמיר על
 עצמו (נ): ד' לא יאמר אדם לחבירו הלוויני
 כור השים. ואני אתן לך לגורן (א). אבל
 אומר לו הלוויני עד שיבא בני. או עד
 שאמנא מפתח (ב). והלל אומר (ב).

לזרוע הפדה יסלקנו בעל הבית. וכשלוה האריס מבעל הבית
 וזרע. וכשיוקרו חמין יתן חמין. אין זו הלואה. אלא הרי הוא
 כיוצא לזרוע מעכשיו. על מנת שימול בעל הבית הזרע תחלה
 מחלק שיגיע לאריס. והאריס יטול השאר שכר טרחה. ועל
 מנת כן ירד שיטול פחות משאר אריסין כשיעור הזרע. ואין
 כאן רבית: שהיה רבן גמליאל. כלומר לכך הוצרך לשנות
 משנה זו. לפי שהיה רבן גמליאל. מחמיר שאם הזול נוטל
 כשער הזול. ואשמועינן מהני' לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר
 על עצמו: ד' הלוויני עד שיבא בני. דכיון שיש לו שפיר
 דמי. דלא גזור רבנן אלא כשאין לו. ואפילו אין לו אלא סאה
 אחת לזה עליה כמה כורין. דכל חדא וחדא חמרינן זו תהא
 תחתיה. שהרי אינה קטיה למלוה וביד הלואה למכרה ולאכלה.
 וכשלוה

אחרים ולא צעי למימר שילא השער. דכשילא השער חפילו אין
 לזה בהיתר דהא חילו ליה סאה אחת ואכלה. ואכל גם הראשונה
 כל סאה וסאה שהרי זו עומדת. ע"כ. והמניד כתב [פ"ה מהמ"ו]
 לו ונמלאת לו סחים. ואח"כ לזה סחים כנגד סחים. וכן לעולם.
 ע"כ

יבין תפארת ישראל יבין
 מחדש שיתן הצעה"צ הזרע על מנת שיטול האריס פחות משאר
 האריסין, כשיעור שיקח הצעה"צ לסוף מחלקו [קס"ב]: (נח) שלא
 ילוי לו הצוה לאכל. ולהכי אלטרין מהני', משום שהיה וכו':
 (נח) דכשהזול הצוה נוטל רק מדה הצוהה שנתן, וכשהוקר נוטל
 הצוהה רק כפי הדמים שצוה כשנתן: (ס) וקמ"ל מהנתין דר"צ רק
 מחמיר על עצמו היה: (סא) דשמה יתיקר, אף עליו חפילו כמה כורין,
 בגורן טפי מהשתא: (סב) וביש לו סאה, ליה עליו חפילו כמה כורין,
 דעל כל סאה שילוי, כאמר זו היא תחתיה, דהכי אין הסאה שלו
 קניי' להמלוה, ואחר שהלוה לו סאה ראשונה יכול לאכל שתיק,
 וכשלוה בהיתר לזה: (סג) וקמ"ל כתיק:

תוספות רע"ק
 לחבירו השתא דאין העני' מספיקין אלא דבא לזכות מעותיו למלוה ט"י
 ישראל זה ללות מקרי ישראל זה הלואה שלוהו של ע"כ לזכות במעותיו
 ישראל אין שליות לע"נ: ז [אות מתן] במשנה ופוסק עמו בשער
 הגבוה. בתום בפרקין דס"ב ד"ה תא הקטועל מה דאמר רב שרביא
 השער מוסקי' דאין הלוקח מספיד כלום ותירצו כיון דאין חפירות מבוררות
 ה"מ לחקשות ביותר אף למי תירוצא דאביי שם כיון דמקבל עליו וולא
 קרי'.

יבין תפארת ישראל יבין
 (נד) דוקא בתחלת קיץ שזבל מני', שנקבז וניסף צרגלים
 בנשמים בחורף שער: (נה) ארישא קאי, דכשילא השער פוסק
 אפי"ם על שער הגבוה, ר"ל גבוה במינין מדה הפירות, דכשיוול
 השער טפי מהשתא יתן לו כשער הזול, וכשהוקר יתן כדשתא:
 (נו) דסתם הנותן מעות אשער זל פסק, אף שלא התנה בפירוש:
 ולא קי"ל כן [שם]: (נז) אף דלסוד להלות סאה בשאה [ו"ה] גם
 מטעם זכר נמנע וזכר אסור, ומוענין להקל], אפי"ם באריס מותר. דוקא
 כשנתנו שהאריס נתן זרע השדה ואח"כ חולקין התבואה, וא"כ כשאין
 לאריס לזרוע מלק ל' בשה"כ, להכי כשתתן לו הצעה"צ השתא
 הזרע, אינו הלואה רק פיסוק חדש דהכי יכול ללקוח, והז"ל כספוק

תוספות חדשים
 ח הר"ב ד"ה חמין חמין כו' כאמרא דליים כו'. וסיים הכונים אבל אם
 סיס המנהג שיתן כעל ספדה הוה אסור להלות חמין חמין. אפי"ם האריס
 לא התחיל מדיין בעונדת הפדה. וכ"כ נמ"י:
 לאביי האי קרוב לשכר ורחוק להפטר הוא ויקשת ליה ממתי' דהבא דינא
 ללוקח אין ניכר שהוא קרוב לשכר ורחוק להפטר. ובמהרש"א שם דמות'
 (א' וי') והילל (בי"ד) וכן כמ"ט וכה כמ"ט וכה כמ"ט; כמ"ט. הלל..

רע מברטנוה השוכר את האומנין פרקו בבא מציעא תוספת י"ט מח ציונים

ולא רצו ללכת לעשות מלאכתו של בעה"ב כמו א' ששכרו עמו. או בעה"ב חזר בו ב' כגון שאמר להם אי אפשרי בכם בצדק קודם שילכו אל המלאכה: ואת הקרר. ברי"ש גרסינן כלומר בעל הקרון: פרייפרין. עמים משופין לעשות אפריון: חלילים. למת או לחתן: המשרה. מים ששורין

בבן פשתן: מקום שאין שם אדם. [שהוא] אינו מולא פועלים. ג' לשכור והפשתן אבד: שובר עליהם. בני אדם כשישור שרין. אבל לא ציור משיעור שרין: או שבען. אומר שיתן להם זון יתר ולינו נתן אלא מה שהתנה מחלה: ב השוכר את האומנין. בקבלות כך מלאכה צדק וכן מעות: וחזרו בהם. לאחר שטעו מקלטה: ידם על התחונה. אם הוקרו פועלים ולינו מולא מי

שיגמרנה בשכר שהיה מגיע לאלו על העמיד לעשות. מעכב משכרם ממה שטעו כל מה שצריך להוליא עד שהגמר מלאכתו בשכר שפסק עם אלו. ואם הולו פועלים וימלא מי שיגמרנה בפחות. יבזמו להם מה שטעו ויתן להם מה שפסק. עשו חליה יתן להם חצי שרין. ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים התחנו לגמור מלאכתך וקן לנו כל שכרנו חוץ ממה שיעלו אלו: ואם בעה"ב חזר בו ידו על התחונה. יתן להם לפי מה שטעו ואם הולא מלאכת הפועלים על כרחו יתן להם כמו שפסק חוץ ממה שצריך להוליא בהשלמה: כל המשנה ידו על התחונה. כגון

דאמר רחמנא (ויקרא כ"ה) עבדי הם ולא עבדים לעבדים. והאי לעלמו. אבל בדבר האבד אפילו פועל יש לו דין השגוי במתנתין דלעיל. גמרא: אם בעל הבית חזר בו ידו על התחונה. פירש הר"ב אם הולא וכי. רש"י. ולא רצה לפרש כשהוקרו פועלים ויתן להם כלע וחצי על חצי שטעו כמו שקשה עכשו שאין זה סביר. כי למה יתן להם בעל הבית יותר ממה שהתנה עמהם כיון שאין מפסידין בחזרת בעל הבית ואדרבה יותר מרווחים שעתה ימלאו שיתנו להם כלע וחצי לקורר חצי קמה והוא לא היה נתן להם כי אם כלע. תוספות: כל המשנה (ה' הלשון מנומס. ג' כ"ג ד"ל וקנו. ג') פירוש בשכר שהיה מגיע לאלו. רש"י, (ת"מ) ולא מלאה דברים אלו ברי"ש. וכו'

דרך העולם ששולח א' מן האומנין וה"ה לאחר. ול' הרמב"ם פ"ט מהלכות שכירות אמר לשלוחו וכו'. ומ"ש הר"ב פירוש אחר שחזרו בהם. והאי תנא חזרו נמי הטעו קרו ליה. גמרא [דף ע"ג ע"ב]. ועיין ריש פ"ח: הקרר. כהצ הר"ב ברי"ש גרסינן.

לשון תוספות בשני רישין. ולספר דגם קרר יש לומר דלהכי קטט קרר לפי שקרין רגילים להיות להם קרונות. ע"כ: פרייפרין. דבר האבד חייב ליה שעתה זמנו הוא לעשות. תוספות: חלילים. לשון הר"ב למת או לחתן נראה דלא גרים ליה במשנה. ולשון רש"י חלילין ללכה לשמח חתן וכלהו. אלו למת לקוין: מקום שאין שם אדם. פירש הר"ב שהוא אינו מולא פועלים לשכור כלומר עכשו אינו מולא פועלים. אבל ודאי כששכר

אלו היה מולא. דאלת"ה מה הפסידו עליו. מגיד בשם הרשב"א: וחזרו בן. בכלל לא פירש הר"ב לאחר שטעו מקלטה כדפירש לקמן דהבא אפילו קודם שהחילו מיירי דומיא דרישא דלוקומינן בגמרא בהדיא בשלל הלכו (כמ"ש הר"ב בפרוש השני) הר"ש בשם הראב"ד: [שוכר עליהן. פירש הר"ב כשישור שרין. גמרא. ופירשו הר"ש והטור סימן של"ג עד כדי הכפל משכר הראשונים דבהכי סמכו דעתייהו ופירש מהר"ר ואלק כהן ז"ל כי היכי דמליט בערבוני יקון דמהדר ליה אם אחרון צי אכפול ערבך]: ב השוכר את האומנין. פירש הר"ב בקבלות. דאילו פועל דהיינו שכיר יום. יכול לחזור בו אפילו בחלי היום טעמא לא שייך אלא בשכירות. אבל בקבלות אין זה עבד אלא שטעמו. גמרא: אם בעל הבית חזר בו ידו על התחונה. פירש הר"ב אם הולא וכי. רש"י. ולא רצה לפרש כשהוקרו פועלים ויתן להם כלע וחצי על חצי שטעו כמו שקשה עכשו שאין זה סביר. כי למה יתן להם בעל הבית יותר ממה שהתנה עמהם כיון שאין מפסידין בחזרת בעל הבית ואדרבה יותר מרווחים שעתה ימלאו שיתנו להם כלע וחצי לקורר חצי קמה והוא לא היה נתן להם כי אם כלע. תוספות: כל המשנה (ה' הלשון מנומס. ג' כ"ג ד"ל וקנו. ג') פירוש בשכר שהיה מגיע לאלו. רש"י, (ת"מ) ולא מלאה דברים אלו ברי"ש. וכו'

תפארת ישראל יבין

ש"ג פ"ה: (י' אפי' קודם שהחילו במלאכה: יא) שאין שם השתא פועל אחר שיתרצה בזמנה ששכר אלו: (יב) אפי' כפסל משכרתו, וכן יסלמו: (יג) מצד שיתן להן הרבה, ואח"כ אינו נתן רק כפסיקה תולה. ובחזרו בו בעה"ב, וחלם היה אפשר לכן להספיק א"ע בדמים האלה לאחר, והיום אינו מולאין מי שישיבין, הו"ל נמי דבר האבד, וכשנשכרין היום בפחות, ישלם להן הבעה"ב הפחת. ובאין נשכרין כלל. ישלם להם שכר פועל בעל, דהיינו שיצומו כמה יפחות פועל משכרו אם יוחזרו לישב בעל. וכל זה בלא נאמ, אבל בהיה שם אונס, שהולא א' מצדו ביותו, וכדומה, או בין פועל בין בעה"ב יכול לחזור בו (ש"ג): (יד) קבלן, דאלו פועל חוזר בו אפילו בחלי היום כשאינו דבר האבד [ש"ס]: (טו) בחלי המלאכה, ואינו דבר האבד: (טז) דכשהוקרו פועלין, ויכנס מהלי שרין, כפי מה שהוספך להגומר המלאכה, ובחזרו, ישלם לכן רק שכר חלי המלאכה, וכפי שפסק מהתלה, ולא שיכנס משכרו רק מה שצריך ליתן עכשו לגמור המלאכה: (יז) בהולו פועלים, יתן לכן שכר כל המלאכה

תוספות ריען

דמה ראמי' עד כדי שרין היינו מהשכר שיש להם בידו על מה שטעו. א"כ כופך דהך כבא תיירי ששכר עשו מקצת. ואף דנס באינו אבוד פ"ל לפתני' דירנו על התחונה ואם נתייקרו פועלים נכנס להם מה שטעו כשישור שרין להוסיף לאחרים. צ"ל דהך דבר שאבד ג"מ בפועל דאין ידו על התחונה. ולפי חד שינויא דכל החזר דמתני' אתי לרבוני פועל ופ"ל למתני' דאפי' במועל ידו על התחונה. צ"ל דג"מ באם לא נתייקרו הפועלים רק שלמי שעה לא נמצאו פועלים רק א'וב' שרוצים שכר הרבה דבר דבר אבד צריך להמתין עד שימצא פועלים שיעשו כפי חשקו. אבל בדבר אבד א"י להמתין: ב [אות ג] תוי"ם ד"ה השוכר. גמ'. מזה קשה לי על תוי"ם בסבתין פ"ד (דפ"ח ע"א ד"ה ווא בעי כו'). דכתבו

יבין תפארת ישראל יבין

הטעו זה את זה, שאמר ב"ב לא מהן שיכרם ב' זול ליום, ושכרן הוא ב'ג', דאפילו אמר שכרם על בעה"ב, אפ"ה ח"ל ליתן יותר [ש"ג], או ר"ל הטעו זא"ל, שחזר בו בעה"ב או הפועל קודם שהחילו במלאכה ולא רצו לעשותה: ג' מולא קאמר, יש לכן חרעומות זע"ז, קמיל דאין לכן ע"ז שום חיוב, אפילו לאלה יד שמים: ד' הוא המוליד משה על חמורו: ה' צ"ל רישין גרסינן, והוא בלשון לטינה מוליד עגלה, וכן בלשון אשכנזי [קאררע] הוא עגלה קטנה שמוליכין עליה משא, משא"כ קרר הוא המוכר קדירות: ו' נבועלין מניירין לחופת חתנים: ז' לנגן: ח' וחסיד ל"י דבר האבד, מדלמדך להם עתה בזמנו. וי"ל דלהכי נקט הכהו, דקמ"ל דאפילו הנך שאין צדן הפסד ממון ונורד כל כך, אפי"ה מקרי דבר האבד: ט' דבועלין הפשתן שרין אותן עד שיתרככו, ואח"כ מייבשין אותן בחמור, אח"כ מנקשין עליהן לעשותן פשתן, ואם ינוחם במשנה יותר מדאי, ירקבו. וי"ל דקמ"ל הא, אף שיוכל צ"ב לעשות כן בעלמו [ועי' ח"מ]

יבין תפארת ישראל יבין

פ"א [אות נא] הרע"ב ד"ה והטעו. קודם שילכו אצל המלאכה. היינו אם הוא במקום שאין פועלים מוצאים להשתכר ושכרן הבעה"ב זה כיון שאין נפסדים על ידו וגם לא הלכו יכול לחזור. ואם הלכו היו התחלת קנין ונתייבב הבעה"ב בכל השכירות. אבל אם היו מוצאים להשתכר עצמם במקום אחר ועכשו אין מוצאים להשתכר אף בלא הלכו חייב לשלם מדינא דגרמי. ואם עריין מוצאים להשתכר אף בהלכו יכול לומר השכירו עצמכם ויש להם חרעומות על הבעה"ב ספני המורה. תוי"ם. ופוסקים (אך סתם הלכו לא שכחו שימצאו להשתכר כ"ס התוס') וחיבא דצריך לשלם להם משלם בפועל בשל ע"י לעיל פ"ב מ"ס: [אות נב] תוי"ם ד"ה וחזרו. דהבא אפילו קודם שהתחילו, אבל לפי"ס דפרי"ש

לכלה אבל כמתני' מקדים ככלל למת דהכי ק"ל מענינים המת מלפני הגלה ח"ג משום שרייין וחסילין (קולס הרמ"ז):

שכר את החמר וכו'. מיי"ט
ס' ויני' נכנסת ונמ"ס פ"ט
ס' ס"ה: שוכר עליהן כו'
ג"כ ק"ל פ"ה: ב' אם בעל
הבית חזר בו: ע"ז פ"ה:
כל המשרה ידו על
התחונה. פ"ז ע"כ ק"ל
פ"ג כ"ק ק"ל פ"ה ע"כ
זכ"ז ז' פ"ה מיי"ט פ"ה
ע"כ פ"ה ז' ויני' פ"ה
נכנסת פ"ה ע"כ פ"ה
ח"ג מ"ז פ"ה ז' ויני' פ"ה
ע"כ פ"ה ח"ג פ"ה:

שנויי נוסחאות

פ"ד כ"ג (א) כל כלן
פסק בעקבל ואחרי
פסק זה: א החמר כו'
הקרר. כ"ג (ב)
החמור. הקרר (ג) וכו'
החמור. הקרר ד' ויני'
ותקן החמור כלמטו;
כ"ק. הקרר ויני' רש"ב
ומיי"ט. (ה' ה' ה' ה')
ג"כ וכ"ק וכמשי"ב
ליה וכן ליה כ"ק ר' ד'
קובעא וקן לוח פונן.
פרייפרין וחלילים.
ג"כ פרייפרין חלילין
וכ"כ פרייפרין ג"כ כ"כ;
כ"כ פרייפרין...; כ"כ
אפרייפרין...; כ"כ
(א) פרייפרין...;
כמשי"ב פרייפרין...;
כ"ק פ"ה פ"ה חלילין.
ופועלין. ג"כ וכמשי"ב
פועלין וזלנו ד"ל נכר
שכ"כ אש לפניו אלו
היה כהון הפועלים.
העלות. ג"כ וכמשי"ב
לעלות דבר
שאבד. כ"כ וי' (א)
(ו') וכמשי"ב... שהוא
אבד; ג"כ שהוא אבוד;
כ"כ וכל דבר האבד.
וחזרו. ג"כ חזרו.
מקום שאין שם אדם.
כ"ק וכ"כ (א)
וכמשי"ב וקן; כ"כ
במקום שאין שם אדם.
שוכר עליהן. כ"כ וי' (א)
עליהן בעלי בתים ואלו
הוספ' פ"ה הוא ממוין כ"כ;
שוכר (צ"ל שוכר וי"ל
אוכ'.) ב על התחונה.
ג"כ וכ"כ וכמשי"ב
לחתונה בכל משנה.
אם בעה"ב כו'. כ"כ
וי' וי' (א) ווא... כ"כ
ליה אם בעה"ב חזר
בו ידו על התחונה.
חזרו בו. ג"כ וכ"כ
וכ"כ וכמשי"ב חזר בו
כ"כ המשנה. כ"כ
וכ"כ וי' (א) וכל...;
כ"כ וכן כל... וכו'
כ"כ וי' (א) וכל...;
וכמשי"ב (ע"ז ע"ב).

לכותים

תוי"ם ד"ה חלילים וכו'
כ"כ וי' (א) וי' וי' וי' וי'
ד"כ לחלילין זקא דתייבו
בין למת בין ללכה לקוין או
לשנות משא"כ בפרייפרין
דלא נכנס אלא לתהום
וישום דיותר מני חלילין
למת דקתיי פ"ג אשכ
מס' ר' חלילין לא יספור
בין לכן לקוין הר"ב המת
וחסילין (קולס הרמ"ז):

לכותים

תוי"ם ד"ה חלילים וכו'
כ"כ וי' (א) וי' וי' וי' וי'
ד"כ לחלילין זקא דתייבו
בין למת בין ללכה לקוין או
לשנות משא"כ בפרייפרין
דלא נכנס אלא לתהום
וישום דיותר מני חלילין
למת דקתיי פ"ג אשכ
מס' ר' חלילין לא יספור
בין לכן לקוין הר"ב המת
וחסילין (קולס הרמ"ז):

וכל החומר בו. מ"ח ע"ג
 פ"ח ז"ל ופ"ח מ"ח מניח
 ז"ל ל' ס"ב ע"ג ופ"ח פ"ד
 מ"ח ע"ג מ"ח ע"ג פ"ד
 ז"ל ע"ג ע"ג י"ד י"ח
 ז"ל השוכר את החבור
 פ"ח פ"ח: השוכר את
 החבור והבריקה. מ"ח
 פ"ח מ"ח ע"ג ע"ג פ"ח
 ע"ג ע"ג ע"ג ע"ג ע"ג
 פ"ח: השוכר את החבור
 להוליכה בהר. מ"ח ע"ג
 מ"ח ע"ג ע"ג ע"ג ע"ג
 פ"ח ע"ג ע"ג ע"ג ע"ג
 בבקעה. מ"ח ע"ג ע"ג
 ע"ג ע"ג ע"ג ע"ג ע"ג

וכן נתן למר לצבט לצבטו אדום ולצבט שחור. אם השבח יותר על הליאה אין נותן לו שכרו שלם אלא דמי יליאה עליהם וממנים. ואם הליאה יתירה על השבח עתה לו את השבח: וכל החומר לאתווי המוכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מהם מאתיים זוז וז' חזר בו המוכר יד לוקח על העלוונה רלה אומר לו תן לי מעוהי. רלה אומר לו תן לי קרקע כנגד מעוהי. ואם לוקח חזר בו. יד מוכר על העלוונה רלה אומר לו הילך מעוהיך. רלה. אומר לו הילך קרקע כנגד מעוהיך: בהר והוליכה בבקעה בבקעה והוליכה בהר. ז' אסף את החבור והבריקה (ב). ומהה. הייב (ב). השוכר את החבור והבריקה (ב) או שנעשית אנגריארי. אומר לו (ב) הרי שלך לפניך (ב). מזה או נשברה. הייב להעמיד לו חמור (ב). השוכר את החמור להוליכה בהר והוליכה בבקעה. אם החליקה פטור (ב). ואם החומה הייב. להוליכה בבקעה. והוליכה בהר.

וכי. [כתב הר"ב] כגון נתן למר וכו' אין ניתן לו אלא דמי יליאה וכו'. דסתם לן חנא כר' יהודה דפ"ט דב"ק משנה ד'. גמרא: להוליכה. עין מ"ח בפרק דלעיל משנה ד' [ד"ה וחמור]: אפילו ז' מילין וכו'. וה"ה אפילו ז' סלך בה קלרס יותר אלא שלא חש להאריך. תוספות: הייב. כתב הר"ב כשמחה מחמת אירא וכו' אלא מחמת שלא היה למודה. וכו'. וכן לשון רש"י. ודוחק לומר כן שדרך הבהמות ללמד ללכת בהר ובצקעה. וז"ל תוספות [ד"ה כגון] מחמת אירא פירוש שידוע שאינו סיוס היה איש משנה בהרים יותר מבצקעה או איפכה משלג או ממטר. והיו תחלו וכו' בפשיטה. ולהכי נקט להוליכה בהר והוליכה בצקעה ולא נקט להוליכה בהר זה. והוליכה בהר אחר. משום דאין רגילות להשתנות אירא אלא מהרים לבקעה. אבל מהר להר. ומבקעה לבקעה אין דרך אירא להשתנות: השוכר את החמור והבריקה וכו'. בפירוש הר"ב משורשה זו הבבא אחר שאחריה וכן הוא הנוסח במשנה שבגמרא. והכי מסתברא. אלא שראיתי בירושלמי במשנה ובגמרא דגרסי' לה כמו בספר ולפיכך לא שלחתי בו יד להגיה: והבריקה. לשון הר"ב והבדיקה נכמית בדוק שבטין. גירסתו* והבדיקה גדליה. אבל בגמרא ברי"ש ואמרו בפירושם נאוריהא כלומר על דרך סגו נהור. וכן בירושלמי פירשו בדוק: שנעשית אנגריא. שכשפוגעים בדרך לוקחים ואין מחפזין בזה. ולפיכך אומר לו הרי שלך לפניך דמלי אחר ליה מולך גרם שאילו היתה צבית לא היתה נעלה. ולפיכך אפילו אינה חוזרת. דלא דמי למחה דהכא מוכח דמולא יודיה גרם. כך פירש בתוספות אליבא דשמואל דהלכהא כותיה בדיני: אומר לו הרי שלך לפניך. כתב הר"ב ודוקא וכו' אבל אם שכרו לרכוב וכו' לא קאי אלגריא. המגיד פ"ח מהלכות שכירות: חייב. כתב הר"ב למכור וכו' ולהסוף וכו' שהרי חמור זה וכו'. וכן לשון רש"י. וכתב עליו הרא"ש לשון זה הוא מנוגס מדרבב שהרי חמור זה שיעבד לו אלמא משמע דאמר לו חמור זה. ומדכתב ולהסוף לו משום וכו' אלמא מיירי בחמור סהם דאי בחמור זה אין חייב להסוף משלו. אלא בדמי הגבלה יקח או ישכור. והאי מחתיפין בחמור סהם. מדקתני חייב להעמיד לו חמור אחר. ומבואר בדבריו דטעמא מכוס דבמשכית החמור משהעבדין נכפי המשכיר להעמיד לו חמור אחר: פטור.

למודה באייר בקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין החלקה לטוחמה כמו דמפליג בסיפא: אם ההליקה פטור. שבהר היא ראויה להחליק יותר. שראש ההר חד ומשופע לנדין: ואם הוחמה חייב. שהבקעה מעלה הבל לפי שההרים סביבה ואין אירא שולט בה. ואם אוחמה. מחמת העלוונה בהר חייב. שהמעלה גרמה לה. והוא שינה להוליכה בהר: והבריקה. נכמית בדוק שבטין. פירש אחר תעלוונה רגליה: או שנעשית אנגריא. שנלקחה לעבודת המלך: אומר לו הרי שלך לפניך. ודוקא כשאמר לו חמור זה ושכרו למשאוי אבל אם שכרו לרכוב עליו אפילו אמר לו חמור זה. אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך שמא תפול תחתיו בגשר. או תשליכו בחדת הסהחים. וכן אם השכיר לו חמור סהם אפילו למשאוי אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך אלא חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת. אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: מזה או נשברה חייב. המשכיר למכור העור

למודה באייר בקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין החלקה לטוחמה כמו דמפליג בסיפא: אם ההליקה פטור. שבהר היא ראויה להחליק יותר. שראש ההר חד ומשופע לנדין: ואם הוחמה חייב. שהבקעה מעלה הבל לפי שההרים סביבה ואין אירא שולט בה. ואם אוחמה. מחמת העלוונה בהר חייב. שהמעלה גרמה לה. והוא שינה להוליכה בהר: והבריקה. נכמית בדוק שבטין. פירש אחר תעלוונה רגליה: או שנעשית אנגריא. שנלקחה לעבודת המלך: אומר לו הרי שלך לפניך. ודוקא כשאמר לו חמור זה ושכרו למשאוי אבל אם שכרו לרכוב עליו אפילו אמר לו חמור זה. אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך שמא תפול תחתיו בגשר. או תשליכו בחדת הסהחים. וכן אם השכיר לו חמור סהם אפילו למשאוי אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך אלא חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת. אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: מזה או נשברה חייב. המשכיר למכור העור

שנויי נוסחאות
 ג' השוכר כו'. בסדר הכנות נוסחאות כן הוא בכל המשניות ובב"ב ובגיטין ובמסכתין ובמ"ק ונכ"ד ע"ג ופי' תו"ש: כמ"כ ובכ"מ הסדר כנ"ל דעשר מילין, כנ"ל דהחליקה ונכ"ד דהבריקה; כנ"ל (א') הסדר כנ"ל דהחליקה, כנ"ל דעשר מילין ונכ"ד דהבריקה. דהוליכה כו' והוליכה כו'. כמ"כ להוליכו. והוליכו. כנ"ל כנ"ל ז' אף כנ"ל שאלתה בלי קנה. ז' עשר מילין וכו' עשר. ד"ג ובכ"מ. עשרת. עשרת וכו' כ"ה וי' (א' וי') ונכ"ד ב"ו. וב"ו (ב) כמ"כ עשרה. עשרה. עשרה. ופי' חייב. השוכר (א') אם פחה. דהשוכר. כד"ג ובכ"מ ובכ"מ (ב) ומכש"ל שבר. והבריקה. ע"י תו"ש וכדעתו. או שנעשית אנגריא. כמכש"ל או שישאח באנגריא. וכו' שישאח גם בדין; כ"ה או באנגריא אף מלמ"ט ע"י מל"ה כ"י ז"ל או שישאח באנגריא; כ"ה שנעשית לאנגריא. (להוליכה) בבקעה. כד"ג ובכ"מ ובכ"מ ופי' וכו' (כ') ובמכש"ל לוחא.

למודה באייר בקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין החלקה לטוחמה כמו דמפליג בסיפא: אם ההליקה פטור. שבהר היא ראויה להחליק יותר. שראש ההר חד ומשופע לנדין: ואם הוחמה חייב. שהבקעה מעלה הבל לפי שההרים סביבה ואין אירא שולט בה. ואם אוחמה. מחמת העלוונה בהר חייב. שהמעלה גרמה לה. והוא שינה להוליכה בהר: והבריקה. נכמית בדוק שבטין. פירש אחר תעלוונה רגליה: או שנעשית אנגריא. שנלקחה לעבודת המלך: אומר לו הרי שלך לפניך. ודוקא כשאמר לו חמור זה ושכרו למשאוי אבל אם שכרו לרכוב עליו אפילו אמר לו חמור זה. אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך שמא תפול תחתיו בגשר. או תשליכו בחדת הסהחים. וכן אם השכיר לו חמור סהם אפילו למשאוי אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך אלא חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת. אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: מזה או נשברה חייב. המשכיר למכור העור

למודה באייר בקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין החלקה לטוחמה כמו דמפליג בסיפא: אם ההליקה פטור. שבהר היא ראויה להחליק יותר. שראש ההר חד ומשופע לנדין: ואם הוחמה חייב. שהבקעה מעלה הבל לפי שההרים סביבה ואין אירא שולט בה. ואם אוחמה. מחמת העלוונה בהר חייב. שהמעלה גרמה לה. והוא שינה להוליכה בהר: והבריקה. נכמית בדוק שבטין. פירש אחר תעלוונה רגליה: או שנעשית אנגריא. שנלקחה לעבודת המלך: אומר לו הרי שלך לפניך. ודוקא כשאמר לו חמור זה ושכרו למשאוי אבל אם שכרו לרכוב עליו אפילו אמר לו חמור זה. אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך שמא תפול תחתיו בגשר. או תשליכו בחדת הסהחים. וכן אם השכיר לו חמור סהם אפילו למשאוי אינו יכול לומר לו הרי שלך לפניך אלא חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ואם אינו מעמיד לו בהמה אחרת. אינו חייב ליתן לו כלום מכל שכר הדרך שהלך עמו: מזה או נשברה חייב. המשכיר למכור העור

ראשון לציון
 ג' תו"ש ד"ה והבריקה כו' אבל נגעה ברי"ש ואמרו כו' ע"י ילמ"ג

* לפי"ו מוכרח שגם הכי מושג על הבדיקה (כדל"ה) והוא כמו וביקום (כי הו' וד' מהחלפין, כמו בור בדר) דל"ה ה"ל לאמר כפי"ו כ"י ז"ל ברי"ש, אבל קשה לומר כי כן היתה נוסחה ברי"ש (שלא נמצאה בספרים העתיקים וגם לא בכו"מ) ויותר מזה דוחק לומר כי כ"ה ישר והבדיקה (ששורש ב"ק) מן דוק וי"ל וחדריקה. ולכן נראה כי גם ברי"ש ז"ל והבדיקה (כרי"ש) וסייג נאוריהא שבג"מ רק הוא מפשט דמיתת הפין היתה ע"י דוק שבטין. ואולי היה לפשו רש"י (שממנו תבנית שני הפירושים לנאוריהא ואזכרה שבג"מ) צמקום מולי"ה. יליאה או ע"ל"ה והוא דק(ויקרא, כ"ה) או דוק(ישעיה, מ') ע"ג כרש"י. וע"י ערוך השלם ע"י ב"ק.

תוספות ר"ע ק
 דכתבו כן פירעם לחלק בין פועל לקבלן. ולא נקמו דהוא טויה ערובא באן [אות נד] בהרע"ב ד"ה וכו' החומר בו. וחזר בו המוכר. מוקמינן בסוגיא בעייל ונקט אוויו ופחזר אחר הלוקח ליתן לו מעוהי בזה יכול הבעל הבית לחזור ביון דגלי דעמיה דרווי אנטוה לסבור וביון דלא יתיב ליה ותי בעת דהקני ארעתא דהכי לא יתיב ליה עכ"ל רש"י ג [אות נה] הרע"ב ד"ה אומר לו הש"ל. ודוקא כשאמר לו חמור. וכ"כ הרמב"ם בפירושו אבל בחבירו

המלאכה, ויכנה רק מה שיוליא בהשגמתה, ובהקרו פועלים, יתן לן חלי שכרן כפי שפסק החלה: (יח) דבנתן לקבלן למר לצבט אדום, ולצבט שחור, וכדומה, אז אם השבח יתר על הליאה, נותן לקבלן רק הליאה, וכשהליאה יתירה על השבח, נותן רק השבח [וע"י ב"ק פ"ט מ"ד]: (יט) לאתווי במכר שדה באלף זוז, ומתן לו מלך ר', אז בחזר המוכר, יד הלוקח על העלוונה, לתצוט או ר' שנתן לו קרקע השוה ר', ובחזר לוקח, יד המוכר על העלוונה, ליתן לו ר' או קרקע כנגד ר' שלו. ודוקא כשהמוכר עייל ונסיק אוויו, דלא אקן סבדי, דלדעתה דהכי שיהזור בו הלוקח לא מכר, דאל"כ, או נתן הר' בחזרה פרעון המקח, והשאר זקף במלוה קנה כולה, ואין יכולין לחזור בהן [ק"ז י':] (כ) דאירון רגיל להיות משונה: (כא) ואפי' פחות מאותו הדרך ששכר: (כב) דיכול לומר דע"י האויר המשונה שם מהה [ש"ט ז':] (כג) שבחלמנע הדרך נתעוורה [ויקט חנא לישא מעליא, לשון כקף מאיר, ומני נהור], וה"ה שחר חולי שעדיין ראוי

יבין תפארת ישראל יבין

למלאכה, אבל בקושי קלה: (כד) שנלקחה לעבודת המלך אפילו שאינה מחרת כלל, ומיירי שקד מטי, וארעיהא דהכי שכר [ולשון לעינא נקרא פדאהנדינסע אנגריא]: (כה) משכיר לשוכר: (כו) ומשלם לו כל שכרו, אפילו בהשכיר לו חמור סהם ולא אמר, זה. מיהו בהבריקה דוקא בשכרה למשאוי שאינה נפסדת כשהפול בהמה עמה, דאל"כ או כשהכירה לרכיבה, או בהשכיר לו חמור סהם חייב להעמיד לו חמור אחר אפילו בעד כמה וכמה, וכשהשכיר חמור זה, אין משועבד רק חמור זה, שרשאי שוכר למכרו ולהשכיר בדמיו חמור אחר [ש"י סמ"ע סק"ה]: (כו) ואפילו בשכרה למשאוי שאינה נפסדת כשהפול. ודוקא בשכר חמור סהם, אבל בשכר חמור זה, ואין דמיו הכבילה כדי לשכור בהמה אחרת לרכוב, או אם יוכל השוכר למטר שחזרתי כאלן אפילו במעט רווח, נותן להמשכיר שכר חלי הדרך, דאל"כ אין נותן לו כלום [ולרמב"ם גם בחמור זה יש מילוק בין שכרו לרכיבה או למשאוי וע"י סמ"ע שם סק"ט]: (כח) דאינה כחולת' בפשיעה וסופה צאינס, ודאין

פ"ז א השוכר את הפועלים... תוספות הדרשים

תוספות הדרשים פ"ז א בתוי"ט ד"ה הבר כח"ט טו

שנויי נוסחאות פ"ז א (א) (שלא) להעריב

אזינו רשאי... פ"ז א (א) (שלא) להעריב... פ"ז א (א) (שלא) להעריב

פרק ז א הפועלים. עיין מ"ט בריש פרק דלעיל: ואמר להם להשכים ולהעריב. אומר ר"י

כששכרן כחמא ואמר להם אחר שהשכירן כבר להשכים ולהעריב. אבל אם התנה מעיקרה הכל לפי חנאו. תוספות: אינו רשאי לכופן.

פרק ז א הפועלים את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

פרק ז א הפועלים את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

פרק ז א הפועלים את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

פרק ז א הפועלים את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

פרק ז א השוכר את הפועלים. אינו יכול לכופן. ואע"ג דטפח לנו אלגרייהו משאר פועלים. לא מני אמר לנו האי דטפחי לנו אלגרייהו אדעתא דמקדמיהו ומחשכיהו כדאי דלנוכי ליה האי דטפחא לן אדעתא דעבדין לך עובדתא שפירתא:

פרק ז א השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

פרק ז א השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

פרק ז א השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

פרק ז א השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב. מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב. אינו רשאי לכופן... פ"ט: הבל כמנהג המדינה. כתב הר"ב לאחיוי דוכתא וכו' אלא עתה נאכל וכו'.

י ב י תפארת ישראל

ההכון לרבות מוונות יפה, ומעשה וכו': (ז) דהיינו קודם שירד מגדולתו בסוף ימיו [בניסין דס"ח ב'] (ז) ורלוויין יותר לכבוד: (ח) דלא ליגא עינין רק פסוק דברים ויכול לחזור בו: (ט) הפועלים: (י) כשעוסקין במין המאכל, ומשום דלעיל מיירי שאוכלין ע"י מנהג או ע"י פסיקה קמני הכא דאוכלין מן התורה, אפילו בלי מנהג ופסיקה: (יא) דהיינו כשחולשין מהקרקע: (יב) ר"ל בעוסק בתלוש: הכל

ההכון לרבות מוונות יפה, ומעשה וכו': (ז) דהיינו קודם שירד מגדולתו בסוף ימיו [בניסין דס"ח ב'] (ז) ורלוויין יותר לכבוד: (ח) דלא ליגא עינין רק פסוק דברים ויכול לחזור בו: (ט) הפועלים: (י) כשעוסקין במין המאכל, ומשום דלעיל מיירי שאוכלין ע"י מנהג או ע"י פסיקה קמני הכא דאוכלין מן התורה, אפילו בלי מנהג ופסיקה: (יא) דהיינו כשחולשין מהקרקע: (יב) ר"ל בעוסק בתלוש: הכל

